

На Козацьких островах (скорочено)

Володимир Рутківський

*Володимир Рутківський
"На Козацьких островах" (фрагмент з роману "Джури козака
Швайки")*

*Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

НА КАМ'ЯНОМУ ОСТРОВІ

Під вечір вони вирушили углиб дніпровських плавнів. Та перед тим Швайка скочив на Вітрика і довго вдивлявся у степ. Схоже, Швайку щось дуже непокоїло. Нарешті він зістрибнув з Вітрика, взяв його за повід і повів в очерети.

Коли очерети почали рідшати, вийшли на берег. Виднівся острів із звивистими берегами. Пилип підніс до рота долоню і тричі прокричав пугачем. Затим помовчав і пугукнув іще раз. У відповідь з глибини острова долинуло качине крякання. А через певний час виплив човен з чоловіком-здорованем. Пилип і чоловік радо зустріли один одного.

Здоровань виявився Байлемовим Василем. Він впізнав у хлопцях сина Мокрини і Степана Кореня. Василь перевіз мандрівників на острів.

У глибині острова палало багаття. На рогачках булькотів здоровенний казан з кулішем. Навколо нього сиділо чоловік з десять, які встали і з шанобливим подивом оточили Швайку. Між чоловіками був і рудий Мацик. Крім Мацика та Байлемового Василя тут були всі дорослі воронівські хлопці: Левко Заярний, і Володко Кривопичко, і Перепічка з Одудом. Усі всілися вечеряти.

Грицик і Санько заснули. Серед ночі Грицик прокинувся і почув розмову козаків про вовків. Грицик побачив, що у воді пливе песик, і покликав. Собача голова слухняно звернула до нього. За мить вона вибралася з води. Грицик отетерів, бо над ним стояв величезний вовк. Грицик скрикнув "Рятуйте!".

ЦЕ БУВ ТИШКЕВИЧ!

З несподіванки звір відсахнувся від Грицика. Мабуть, він у житті ще ні разу не чув такого вереску. Про всяк випадок вовк примирливо крутнув хвостом. Поруч здригнувся Санько. Прибігли Швайка і Мацик. Звір їх не злякався, а приязніше замахав хвостом і облизнувся. Швайка сказав: "Барвінку, братику мій сіренький!". Вовк тонко заскавулів і кинувся Швайці на груди. Мацик дякував вовкові, за врятоване життя.

Швайка посадив поруч себе Барвінка і заходився вибирати з його шерсті реп'яхи. А Грицик помітив, що Швайка відкидав не всі реп'яхи. Один клубочок – той, що збився біля правого вовчого вуха – він нишком заховав до кишені. Воронівські козаки принесли

вовкові частувань, від яких лишилися лиш кісточки.

Санько подумки спілкувався з вовком. Думав, що хотів би мати такого друга. Зненацька Барвінок підвівся, підійшов до Санька і лизнув його в обличчя. Швайка здивувався і по-особливому глянув на Санька.

Козаки говорили, що добре би було знати, хто обкрадає козаків. Тоді Санько сказав, що знає. Це – Тишкевич, що служить у Кобильського. Байлем сказав, що вони не тільки обкрадають, а й вбивають козаків. А здобич човнами по Дніпру відвозять.

Швайка про щось замислився. І, схоже, думки його витали далеко від цього острова. Затим нібито зічев'я він дістав з кишені реп'яховий клубочок і видобув з нього тонку полотняну смужку. Щось прочитав і спалив. Це помітив лише Грицик.

Тоді Швайка сказав, що вчора татари побували під Воронівкою. Санькові перед очима на мить промайнуло обличчя матері. Хлопцеві здалося, ніби вона поралася по господарству. І дід Кібчика побачив він, і матір Володка Кривопичка. От тільки Демка Дурної Сили не було. А ще нібито щось трапилося на тому краю Воронівки, що був ближче до Канівців, де мешкав пан Кобильський. Санько вже збирався сказати про це Швайці, про те той приклав пальця до вуст.

Коли всі заснули, Санько сказав Швайці, що відчуває, що з Демком щось трапилося, і з Тарасівкою (кутком у селі).

САМІ НА ОСТРОВІ

Удосвіта дорослі вибралися з острова. Вирішили усе ж простежити, як татари з полоненими будуть переправлятися через річку Псел. Може, вдасться чимось допомогти землякам, котрі потрапили в біду. А оскільки сил було мало, (власне, їх зовсім не було), то постановили підняти на ноги всіх, хто козакував у плавнях неподалік від них.

Воронівці розділилися. Половина на чолі з Мациком рушили униз по Дніпру, аби зібрати тих, хто оселився на островах. Інша половина разом із Швайкою рушила в бік древнього Залозного шляху. Там, у густих дібровах, теж були вільні люди.

Грицика, Санька і Барвінка лишили на острові, хоч хлопці дуже хотіли з козаками. Хлопці ще трохи поспали, а тоді почали вивчати острів. В глибині острова між двох дубів заховався старий курінь. Хлопцям спочатку трохи було лячно самим, але Барвінок поведився спокійно, отже, небезпеки не було.

Хлопці розмовляли. Грицик хотів лишитися на острові. Санькові було шкода мами. Хлопці міркували, що їм треба ще трохи підрости, щоб стати козаками. Раптом Барвінок настовбурчив шерсть. Хлопці поглянули в той бік, куди дивився Барвінок, і мимоволі припали до землі. Вгору по течії піднімалися два човни. Вони пливли до острова. У човнах сиділо троє людей.

Про всяк випадок хлопці причаїлися за кущами. І добре зробили. Бо коли човни підпливли трохи ближче, у передньому весляреві вони упізнали Тишкевича.

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

ТИШКЕВИЧ

Наблизившись до острова, Тишкевич гукнув, чи хто є. Йому ніхто не відповів. Хлопці з Барвінком сховалися. Прибульці оглянули острів і повернулися до човнів. Один з чоловіків сказав, що козаки певно поїхали вистежувати татарву. Тишкевич лишився на острові, а решту відправив на ще один острівець.

За хвилину один з човнів щез за верболозом. Тишкевич провів їх похмурим поглядом, тоді ще раз роззирнувся довкола і неквапом рушив до куреня. За хвилину виніс в'язку лискучих бобрових шкурок.

Грицик сказав другові, що можна взяти Тишкевича в полон.

За хвилину хлопці напригинці прокралися до Тишкевичевого човна і заховали його в очеретах. Тоді взяли луки, і Грицик, уже не криючись, рушив до куреня, де досі вовтузився Тишкевич. А Санько з Барвінком зачалися за ожиновими кущами неподалік від входу.

Грицик підійшов до куреня, зазирнув у отвір і спитав: "Дядьку, а що ви тут робите?". Тишкевич смикнувся і блискавично вихопив ножа. Чоловік лагідно говорив, але наближався до Грицика. Хлопець покликав друга. Тишкевич побачив вовка і стиснув пальці на колодці ножа. Тишкевич намагався заговорити хлопців, переконував, що не він напав на рудого Мацика. Один лише Барвінок і не думав розгублюватися. Його хижі очі пильно стежили за кожним рухом прибульця. Але Грицик запропонував Тишкевичу таке: хлопці його зв'яжуть, а коли вернуться дорослі – вирішать, що робити далі. Тишкевича завели у курінь, закрили, і чоловік захропів.

Ввечері повернулися друзі Тишкевича, але побачили хлопця. Грицик сказав їм, що живе тут з козами, які недавно зловили злодія і відвезли до Швайки. Грабіжники налягли на весла і втекли.

ДОПИТ

Грицик дивився услід човнові, аж доки той щез за закрутом ріки. Тоді повернувся до куреня, перед яким з луком наготові завмер Санько. Поруч з ним сидів Барвінок. З куреня Тишкевич допитувався, чи не було його товаришів.

Ніч минула спокійно. Хлопці спали надворі з Барвінком.

А зранку в'язень почав ремствувати. Його обурювало, що козаки не приходять. Тишкевич хотів пити. Грицик заніс йому води і помітив, що руки розв'язані. Хлопець швидко підпер двері куреня.

По обіді в'язень заходився виламувати двері. Під вечір повернулися козаки. Швайки з Мациком не було, бо повели врятованих полонених додому.

Хлопці довідалися, що Швайка вивів козаків на невеличкий татарський загін, який перемогли.

Воронівці привели з собою трьох татарських коней. До боків у них були приторочені сакви. В одній знайшли дві шапки-малахайки. Шапки дали хлопцям.

Тишкевич брехав козакам, що він Семен Задорожний з Байбузівки, шукає Демида-козака. Воронівці дивилися на нього і не знали, як їм бути. Ніхто з них Тишкевича в очі не бачив, бо прибився він до пана Кобильського лише цієї весни. Козаки вірили йому.

Лиш Санько сказав, що це Тишкевич. А Левко Заярний сказав, що треба дочекатися Мацика із Швайкою. Усі сіли їсти куліш, навіть в'язня посадили. Та коли почали їсти, незчулися, як за верболозом пролунав стукіт копит, а згодом щось лунко шубовснуло у воду.

Коли воронівці схопилися на ноги і, заважаючи один одному, кинулися до води, — втікач уже досяг протилежного берега. Ще мить — і він щез в очеретах.

ГОНИТВА

Козаки стрибнули на коней. Барвінка кликали з собою, але він не йшов, бо Швайка наказав не покидати острів. В хапанині ніхто з дорослих не завважив, як Санько з Грициком теж скочили на коней.

За плавнями воронівці притримали коней. Втікача і слід пропав. І невідомо, у який бік він подався. Було темно. Козаки не знали, куди їхати. Раптом приїхали Швайка і Мацик. Пилип звелів тікати з острова і слухати вказівки Мацика, а сам поїхав у бік Сули — прямісінько у відкритий степ. За ним поїхали на конях Грицик і Санько.

Мацик наказав козакам перебиратися на Зміїний острів, щоб уникнути небезпеки: Тишкевич направить сюди татар.

Зранку по сліду Тишкевича їхало трійко вершників. Далеко попереду летів на своєму Вітрику козацький вивідник Пилип Швайка. Назад він не озирався. Швайка знав, що Тишкевич служить не тільки панові, а й татарам. Було ясно, чому ординці з такою легкістю обминають озброєні ватаги присульських козаків, і те, чому десятками щезають невідомо куди вільні люди, що поселилися в плавнях.

А Тишкевич нещадно шмагав свого і так вкрай знесиленого коника. Раз по раз озирався назад, і на його видовженому обличчі відбивався тваринний жах. Кілька хвилин тому він завважив позад себе темну рухливу цятку. І цятка ця невблаганно збільшувалася. А ще Тишкевич завважив, що слідом за Швайкою мчать двійко вершників.

Тишкевич згадав, що десь тут, неподалік, має бути сторожовий загін Іслам-бека — того, з яким у Тишкевича не раз і не двічі були спільні справи. Втікач почав завертати.

Швайка, що пильно стежив за втікачем і вже майже його наздогнав, не одразу завважив це. Проте хлопці, які все ще були далеко позаду, помітили те півколо, і Грицик, вйокнувши на коня, подався наперейми. На якусь мить утікач і його переслідувач щезли за байраком. А коли хлопці знову їх побачили, то втікач вибирався з мілкої, геть замуленої річечки, а Швайка лише наближався до неї. Швайка побачив хлопців і крикнув забиратися геть. Але Грицик і далі мчав конем. Санько — за ним.

Врешті, Швайка за якусь хвилю змахнув рукою, запрошуючи хлопців за собою. Невтомний Вітрик знову наздоганяв Тишкевичевого коня. Тишкевич щез у чагарях. Він прямував саме в той бік, де татари палили вогонь.

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Швайка вже знав, що буде далі. Зараз татари оточать Тишкевича і поведуть його до свого старшого. А тоді татари кинуться за Швайкою.

Та не про себе подумав у цю мить Швайка, а за хлопців. Швайка видобув з кишені якусь скіпку і вплив її у Вітрикову гриву. Тоді поплескав свого чотириноного друга по мокрому крупу і звелів мчати до діда Кудьми. Коней хлопців Швайка теж відправив з Вітриком.

Швайка швидко сховав хлопців у яму під кущами. І сам теж сховався. Здалеку долинув тупіт десятків коней. Вискочили татари. Вони погналися за кіньми Швайки і хлопців. Згодом прискакали ще татари, між ними був Тишкевич.

Був там і Іслам-бек, з яким Швайка уже стикається втретє. Вперше вони зустрілися років зо три тому, коли татари обложили Переяслав. Вдруге зустрілися торік біля Перекопу. А ось тепер – третя зустріч. Швайка міг вистрелити в нього, але Швайку відразу б вбили. Іслам-бек говорив Тишкевичу, що потрібно будь-якою ціною зловити Швайку. Тишкевичу дали татарський одяг, що б не вирізнявся.

Коли ординці щезли з-перед очей, Швайка сказав хлопцям, що треба ховатися тепер у надійне місце. Але татари були скрізь, тому сховалися в зарослій улоговині у покинутому вовчому лігві. Спати не вдалося, бо татари прочісували степ, адже зловили коня Швайки і про все здогадалися.

Швайка наказав хлопцям сидіти і мовчати. З-за його плеча Санько бачив, як до них повільно наближався худий згорблений татарин. Швайка напружинився. Татарин ішов майже на нього. Та Санько подумки наказував татарину дивитися на хмарки. Татарин ні з того ні з сього задер голову до неба і мрійливо промовив: "Біжать хмарки... біжать". Швайка заціпенів з подиву. А татарин пройшов за якийсь крок од них. Коли татари зникли, Санько признався, що це він зробив. Він почувався дуже зле. Його лихоманило. Голова аж розколювалася, руки тремтіли, наче після непосильної роботи. Страшенно хотілося пити.

Грицик розповів Швайці, що Санько заговорив тоді дику кішку на дубі. І Швайка, невловимий, хоробрий і всюдисущий Швайка, що ніколи й нікого не боявся, втупився у Санька з якимось забобонним захватом. "Ну, Санько..." — тільки й сказав він.

*Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

ДВОЄ СЕРЕД СТЕПУ

Безкрайньою рівниною їхав Тишкевич. Його побили татари, бо на Кам'яному острові нікого не знайшли. А коли сотня татар поверталася звідти, з очеретів зненацька полетіли стріли, і вісьмох татарів не стало. Кинулися татари на ті постріли, та дарма, нікого не знайшли. Тільки застрягли в трясовині і втратили десятків зо два коней. Тож і дісталось Тишкевичу від старого друга Іслам-бека. Образа на татар не вщухала, бо служив їм сім років, а вони його побили.

З горя Тишкевич завернув у діброву. Добряче підкріпився впольованою дрохвою і вирішив повернутися до пана Кобильського. Але не з порожніми руками. Вирішив

поїхати нижче Тясмина чи Сули, де поодинокі живуть козаки, і там нагабувати добра.

Раптом щось важке навалилося на нього, збило на землю, і дужі пальці обвилися навколо шиї. Це був Демко Дурна Сила. Він впізнав Тишкевича і вибачився. Демко пояснив, що втік від татар.

Тишкевич нагодував Демка і набрехав йому, що запроданець татар Швайка розвідує усе і сам наводить на села татар. А сам Тишкевич хоче вивести його на чисту воду. Тишкевич брехав, що їздив до татар, щоб викупити людей пана Кобильського. І за Демка пан теж дав великий викуп. Але оскільки Демко втік сам, а викуп забрали татари, то тепер хлопець має віддати гроші. Демко не мав грошей, тому Тишкевич запропонував закупити у плавнях хутра у козаків і продати, а частина торгу буде Демкова. Демко погодився. Тишкевич дістав нових коней у татар. А Демко думав, що винен тепер і Кобильському, і Тишкевичу.

ПАСТУХ РАШИТ

Після того, як Санько відвадив татарина, почувався погано, і Швайка ніс його на руках з самого ранку. А сонце вже от-от зверне на захід. Санько марив. Побачив Швайку, ніби посадили його татари на палю. А посеред натовпу стоїть у татарській одежі дорослий Грицик. Але не можна Грицикові кидатися на допомогу Швайці.

Четверту добу бредуть вони безмежним степом. І не до Дніпра, а в протилежний від нього бік. І лише сьогодні звернули вони на південь. Пізно увечері дісталися до Жовтої балки. На другий день, теж під вечір, Швайка угледів на самому обрії постать якогось вершника. Надіявся, що це Рашит.

І дійсно, це був старий товариш Швайки. Козак нарешті дістав води, зварив цілющого зілля для Санька, щоб стало йому легше. А далі рушають до діда Кудьми, бо він давно шукає таких, як Санько. Грицик дивувався: невже Санько ворожбит?

Пастух Рашит розповів про двох людей, що їх бачив (це були Тишкевич і Демко). Вони відібрали у Рашита коней.

Коли Рашит пішов, Швайка сказав хлопцям, що між татарів теж є люди. І не так уже й мало. Колись Швайка був з матір'ю у полоні. Коли її вбили, Пилипа взяла мама Рашита, яка була з Воронівки. Тому Рашит і Пилип наче брати. Виявилося, що Швайка був сином підстарости Сидірка. Те згарище у Воронівці було його домом. А дід Кібчик тоді лікував пораненого Швайку у Льосі.

В ГОСТЯХ У ВИРВИЗУБА

Під ранок Швайка з хлопцями добрався до козаків, попереду яких їхав довговусий здоровань Штефан Вирвизуб. Швайка попросив його обережно відвести двох коней для Рашита (замість тих коней, що відібрали Демко і Тишкевич). А тоді Швайка сказав, що з Санька буде ще той козак. У Вирвизуба був вовк Сирітка. А Барвінок, як розповів Вирвизуб досі на острові чекає. Вирви зуб розповів, що Белеймові хлопці таки врятувалися, бо втекли з острова.

Козаки Вирвизуба дивно поводитися. Швайка це побачив і запитав, що таке. Тоді Вирвизуб сказав, що ходять чутки, ніби Швайка запродався татарам. Швайка дістав шаблю, щоб битися. Миттю підхопилося на ноги Вирвизубове товариство, проте

Штефан Вирвизуб різким помахом руки зупинив його. І розповів, що їздили тут двоє, шукали зрадника Швайку. З опису тих двох Швайка зрозумів, що один – Тишкевич.

Швайка розповів, що хоче знайти Барвінка, а тоді шукатиме Тишкевича. Вирвизуб дав йому коней, щоб не йшов пішки.

ПРИГОДИ ДУРНОЇ СИЛИ

Поки Тишкевич поїхав до татар, Демко Дурна Сила спочивав неподалік від воронівського Сторожового дуба. Демко чекав повернення пана Тишкевича, хоч хотілося в село. Хлопець згадував, як Тишкевич розповідав козаку Верховодці у плавнях, що Швайка – зрадник. Демко не знав, що Тишкевич вбив козака, а собі забирав шкури бобрів, рибу та все добро. А ще Тишкевич їздив до Грека. Повернувся з в'язанкою чи не більшою за ту у Верховодки. Проте чомусь був розлютований. Трохи згодом Тишкевич зазирнув до Сороки. Демка з собою не брав. Роздобув Тишкевич у Сороки сім шкур.

Коли наблизилися до тих місць, де, за словами Верховодки, промишляв сам Вирвизуб зі своїми товаришами, Тишкевич довго вагався, провідувати їх чи ні. Врешті сказав Демкові сховатися з кінями і пішов до Вирвизуба. Демко подумав, що Вирвизуб зі Швайкою заодно.

Тишкевич не вертався. Демко приторочив сакви до сідел і подався у бік Воронівки. За три дні на обрії забовваніли кручі його рідної Воронівки.

І зараз Демко чекав Тишкевича. Раптом на дорозі з'явився Демків дід. Він ішов просто у болото. Туди, де заховався жахний Вовкулацький кут.

Демко збирався побігти до діда, але його здивувало, що старий іде болотами і не топиться. А тоді хлопець побачив ще людину в лахмітті, з довжелезною білою бородою.

Демко не знав, що робити. Сивобородий незнайомиць вже проминув Демка. А з іншого боку, між кущів, вже виднілася постать Демкового діда. Уздрівши сивобородого, дід Кібчик анітрохи не здивувався. Схоже було, що він знав, хто йому зустрінеється. Діди зупинилися під розлогою осикою. Кібчик питав сивобородого Кудьму про свого онука.

І тут Демко не витримав. Кинувся до діда Кібчика.

ХТО Ж ВИВІДНИК?

Щасливі Демко та його дід і насуплений дід Кудьма подалися до вільхи, де Демко показав трьох коней і шкури видр, бобрів і кун. Демко розповів ту брехню, що наплів йому Тишкевич про викуп пана Кобильського. Демко розповів, як Тишкевич їздив до татар і інші їхні пригоди.

З кожним онуковим словом в очах діда Кібчика спалахувало все більше занепокоєння. Обидва діди зробили висновок, що Тишкевич – розбійник. Лише тепер Дурна Сила почав здогадуватися, в чому річ. Тишкевич був не тим, за кого себе видавав. Казав, що їздив до Іслам-бека з викупом, а насправді займався грабіжництвом. А, може, навіть убивав.

Раптом дід Кудьма прислухався: хтось їхав. Але це був не Тишкевич. Їхав Швайка, двоє хлопців, поруч біг вовк. Коли Швайка зупинився біля дідів, Демко накинувся на нього і сказав, що це татарський вивідник. Грицик пояснив Демкові, що це ж Тишкевич

вивідник, а не Швайка. Дідові Кібчику було соромно за внука, але Швайка сказав, що дід не винен, що Демко таким дурним вродився. Швайка вирізав кілька лозин і добряче вибив хлопця. Тоді спитав Демка, кому належало хутро. Демко сказав, що Сороці, Грекові, Верховодці, Очеретянці. Тоді Швайка сказав, що цих усіх козаків уже нема, бо всіх вбив Тишкевич. Один лише Грек дивом урятувався.

Дід Кібчик вирішив поїхати з Демком і повернути хутро козакам, які лишилися. Швайка попросив діда зазирнути до Вирвизуба, віддати йому коней, які той дав Швайці. Дід кібчик попрощався і вирушив з Демком у степ.

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

ВОРОЖБИТ ГРИЦИК

Вночі Швайка, діди Кудьма, Грицик, Санько і Барвінок сиділи біля криниці. Швайка спитав діда, як його Вітрик. З конем було все добре.

Швайка сказав дідові, що Грицик – сирота, тому буде за джуру для Швайки. Буде чистити зброю, доглядати коня, вчитися козацької справи.

Щодо Санька, то Швайка думав, що його має вчити дід. Дід Кудьма наказав хлопцям закрити очі, а потім розповісти, що побачили. Санько сказав, що побачив Тишкевича по дорозі від Сули до Воронівки. А Грицик бачив шматок м'яса, бо хотів їсти. Швайка сміявся з Грицика. Раптом почувся цокіт копит, їхав Тишкевич. Але дід сказав Швайці тут його не вбивати, бо пан за свого слугу пів села знищить.

Дід пішов в очерети, сказавши, що завтра сам розшукає хлопців.

Коли хлопці зі Швайкою дісталися до руїн під Воронівкою, у селі вже співали півні. Санько хотів додому, але дід наказав не йти.

Коли Тишкевич приїхав на місце, де його мав чекати Демко, то побачив сліди кінських копит. В очеретах чулися голоси. Але раптом за його конем побігли вовки. Попереду мчав вовк завбільшки з теля. Тишкевич виліз на дерево. А на коня напали вовки. Лише зранку Тишкевич зліз з дерева.

СУД У ПЛАВНЯХ

Дід Кібчик і Демко добралися до козаків. Першого зустріли Мацика. Розповіли, що привели коней, яких Вирвизуб позичив Швайці.

Надвечір приїхав Вирвизуб. Дід впізнав його вовка Сирітку, якого колись годував. Потім дід розповів усе про Тишкевича. Козаки з'їздили по Грека, того, що врятувався від Тишкевича. Грек спочатку мало не вбив Демка, але отримав назад свої шкури і пробачив хлопцеві.

Дід Кібчик вирішив пошукати тут воронівських хлопців. Виявилося, що завтра вони самі сюди прибудуть.

КОЗАЦЬКІ РОЗМОВИ

Дід Кібчик прокинувся раніше за інших. Він не хотів подаватися звідсіля. Колись вони з Кудьмою козакували під Каневом.

Невдовзі прибули воронівці, зраділи дідові. Хлопці почали ловити рибу. А дід

вирішив сплести невода.

Рибалки захопилися так, що й про обід забули. А дід працював і пісню про калину співав.

Ввечері дід сам зварив юшку, усім дуже сподобалася. А потім почали говорити про битву над Синіми Водами. Дід Кібчик сказав, що Вирвизуб міг би зібрати військо і перемогти татар. Козаки домовились, що лишатимуться тут і на зиму.

Стислий переказ по главах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.